Diarienummer:
KFM 15231-2026

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Åtgärder mot överskuldsättning (SOU 2026:43)

Ju2026/01730

1 Sammanfattning

Överskuldsättningen medför betydande kostnader för samhället och onödigt lidande. Behovet av robusta åtgärder för att minska överskuldsättningen och antalet överskuldsatta är stort. Utredningen har därmed haft ett samhällsviktigt uppdrag och de förslag som utredningen lämnar och förordar är angelägna.

Kronofogdemyndigheten (Kronofogden) välkomnar därför förslagen. En ändrad avräkningsordning för konsumentfordringar och nya skuldsaneringsregler är enligt myndigheten träffsäkra och verkningsfulla åtgärder för att minska antalet evighetsgäldenärer och motverka problematiken med överskuldsättning – såväl på kort som lång sikt.

Även regler om absolut preskription för konsumentfordringar skulle enligt Kronofogden vara en betydelsefull åtgärd mot överskuldsättningen, inte minst som komplement till en ändrad avräkningsordning och reformerade skuldsaneringsregler. Vad som framför allt är angeläget är dock att utredningens förslag i dessa delar genomförs. Om förslagen genomförs skulle ett tänkbart alternativ till absolut preskription kunna vara en allmän översyn av preskriptionslagstiftningen. För det fall förslaget om en ändrad avräkningsordning inte genomförs framstår däremot ett regelverk om absolut preskription av konsumentfordringar som nödvändigt för att färre gäldenärer ska fastna i långvarig överskuldsättning och för att minska samhällets kostnader för detta.

2 Övergripande synpunkter

De senaste årtiondena har flera utredningar haft i uppdrag att analysera överskuldsättningens orsaker och konsekvenser samt föreslå åtgärder för att

komma till rätta med problematiken. Kronofogden konstaterar att en del reformer också har genomförts, vilka inte minst har förbättrat konsumentskyddet i fråga om nya kreditavtal. Enligt Kronofogden råder det dock inte någon tvekan om att de åtgärder som vidtagits inte är tillräckliga och att mer behöver göras. Numera får det anses klarlagt att överskuldsättningen i många fall innebär ett stort lidande för evighetsgäldenärerna och deras anhöriga samt betydande kostnader för samhället. Verkningsfulla åtgärder mot överskuldsättningen medför alltså en samhällsekonomisk vinst samtidigt som de kan göra stor skillnad för enskilda individers livsvillkor.

Åtgärder mot överskuldsättningen ska vara verkningsfulla, ändamålsenliga och träffsäkra. Åtgärder av aktuellt slag måste också utformas med omsorg och efter noggrann analys av samtliga relevanta intressen. Exempelvis måste intresset av en fungerande kreditgivning och en god betalningsmoral beaktas. Lättnader för svårt skuldsatta personer ska ges, men enbart i de situationer där det ligger i samhällets intresse att så sker – och inte i andra fall.

Sett i ljuset av det ovan anförda bedömer Kronofogden att utredningen har gjort en mycket gedigen analys och konsekvensbedömning. Vid jämförelse med tidigare utredningar blir skillnaden påtaglig. Utredningens bedömningar och förslag är välavvägda, träffsäkra och ändamålsenliga. Kronofogden välkomnar därför de förslag som utredningen förordar och delar i allt väsentligt de bedömningar och analyser som gjorts i anslutning till dessa.

Enligt Kronofogden är det enskilt viktigaste förslaget det om en ändrad avräkningsordning för konsumentfordringar. Förslaget i denna del är inte bara ägnat att ge redan svårt skuldsatta en rimlig chans att förbättra, och på sikt ta sig ur sin situation. Därutöver kommer det bidra till att motverka uppkomsten av överskuldsättning och nya evighetsgäldenärer. Även de föreslagna ändringarna i skuldsaneringslagen är av stor betydelse och förväntas leda till att fler evighetsgäldenärer får möjlighet att genomgå en skuldsanering samt att processen blir effektivare och mer ändamålsenlig, inte minst ur ett rehabiliteringsperspektiv. Förslagen om en ändrad avräkningsordning och nya skuldsaneringsregler är inte beroende av varandra och det ena kan givetvis genomföras utan att det andra samtidigt genomförs. Förslagen kompletterar dock varandra och bör betraktas som ett paket, där delarna riktar sig mot delvis skilda målgrupper och situationer. Det är alltså först sedda tillsammans som förslagen kan anses utgöra

tillräckliga åtgärder mot överskuldsättningen och det stora antalet evighetsgäldenärer.

Enligt Kronofogden finns det också anledning att genomföra en ordning som innebär absolut preskription för konsumentfordringar som ett komplement till de av utredningen föreslagna åtgärderna. Skälen för det är flera.

För det första kan konstateras att även om de förslag som utredningen förordar genomförs kommer det alltjämt finnas en grupp evighetsgäldenärer som av olika skäl inte kommer att komma ur sin överskuldsättning. Det handlar främst om individer som blivit skuldsatta i en tid då skyddet för konsumenterna i nu aktuellt hänseende var bristfälligt. En ordning med absolut preskription är visserligen som utredningen påpekar ett trubbigt instrument för att åstadkomma skuldfrihet men skulle samtidigt göra skillnad för en inte obetydlig grupp gäldenärer och deras anhöriga. Nyttan av en sådan reform ska inte underskattas, inte minst givet den omfattande förekomsten av mycket gamla fordringar.

För det andra, och kanske viktigast, skulle absolut preskription göra att preskriptionslagstiftningen i större utsträckning kan fungera som den ursprungligen var tänkt att fungera.

Den alltjämt gällande preskriptionslagen infördes år 1976 med det uttalade syftet att fordringsförhållanden skulle kunna avvecklas snabbare än vad som dittills varit fallet. I förarbetena lyftes att en kortare preskriptionstid var till gagn för såväl gäldenären som borgenären samt samhället i stort. Kortare frister ansåg bl.a. bidra till klarhet i fordringsförhållanden, främja säkerhet i omsättningen och minska en osund kreditgivning. Därutöver konstaterades att syftet med de kortare preskriptionsfristerna skulle gå förlorat om det var alltför lätt för borgenären att åstadkomma preskriptionsavbrott. (Prop. 1976/77:5 s. 33, 44 och 45.)

Digitaliseringen och den tekniska utvecklingen har medfört helt andra möjligheter att bevaka gamla fordringar och åstadkomma regelbundna preskriptionsavbrott. I praktiken har huvudregeln kommit att bli att preskription inte inträder utan att fordringar lever vidare, antingen till dess att de betalas eller gäldenären avlider och dödsboet konstateras sakna tillgångar som täcker fordringen. Samtidigt förekommer en omfattande handel med förfallna fordringar där fordringarna överlåts i stora volymer, i flera led och med hög frekvens. Kronofogden har även noterat fall där en fordring hänförlig till ett kreditavtal eller en exekutionstitel styckas upp i flera delar, vilka överlåts till olika förvärvarare. Den förekommande

ordningen medför enligt Kronofogden en risk för felaktigheter, rättsförluster och bristande förutsebarhet. I många fall saknar såväl den nya borgenären som gäldenären kännedom om det bakomliggande rättsförhållandet.

En ordning som innebär att konsumentfordringar slutligt preskriberas efter viss tid skulle alltså – utöver att erbjuda en skuldavveckling – kunna bidra till en rad positiva effekter, såsom ökad förutsebarhet, bättre kreditprövningar och en mer ändamålsenlig handel med förfallna fordringar.

Kronofogden förespråkar att det förslag om absolut preskription som utredningen har tagit fram genomförs. Det råder inte någon tvekan om att sådana regler skulle göra störst nytta om de gavs retroaktiv verkan. Även en ordning med absolut preskription som enbart gäller fordringar som uppkommit efter ikraftträdandet skulle dock fylla en viktig funktion.

Ur Kronofogdens synvinkel är som redan nämnts dock det viktigaste att utredningens förslag om en ändrad avräkningsordning för konsumentfordringar och justerade skuldsaneringsregler genomförs. Om så blir fallet skulle ett alternativ till absolut preskription möjligen kunna vara en översyn av preskriptionslagstiftningen med syftet att anpassa den till rådande förhållanden och därvid begränsa eller försvåra möjligheterna till preskriptionsavbrott. I ett sådant sammanhang kan det även finnas skäl att se över handeln med förfallna fordringar och om möjligheterna till fordringsöverlåtelser bör regleras eller begränsas i något avseende. Skulle däremot något av utredningens förslag inte genomföras framstår en ordning med absolut preskription för konsumentfordringar som det enda tänkbara alternativet.

3 Förslagen om ändrade och nya skuldsaneringsregler

3.1 Inledning

Kronofogden delar utredningens uppfattning att de föreslagna ändringarna kommer att leda till ett bättre och effektivare skuldsaneringsinstitut samt medföra att fler och, i större omfattning, rätt gäldenärer kommer att ansöka om och beviljas skuldsanering.

3.2 Åtgärder för att fler långvarigt skuldsatta ska förmås att ansöka om skuldsanering (avsnitt 4.7.1)

Kronofogden välkomnar förslaget att myndigheten ska ges en proaktiv och uppsökande roll med syftet att få fler presumtiva skuldsaneringsgäldenärer att ge in en ansökan.

Det är ett för Kronofogden välkänt problem att gäldenärer som sannolikt skulle kunna beviljas en skuldsanering ändå inte ansöker om åtgärden. Målgruppen är stor och heterogen. Enligt myndighetens erfarenheter rör det sig om en grupp med varierande förutsättningar och skilda anledningar till att någon ansökan om skuldsanering inte har gjorts. Det står dock klart att det krävs ytterligare och mer långtgående insatser än de som tidigare vidtagits för att möta den här gruppens behov. Kronofogden behöver nå ut med korrekt, individualiserad och pedagogisk information om vad en skuldsanering innebär och hur processen fungerar. Därutöver krävs i många fall ytterligare stöd, vilket kan innebära allt från motiverande samtal till mer handgripligt bistånd med att upprätta ansökan.

Kronofogden anser att utredningens förslag är ändamålsenligt och ägnat att bidra till att minska den problematik som det adresserar, inte minst på sikt. För att Kronofogdens nya mer proaktiva roll ska bli framgångsrik krävs att arbetet bedrivs strukturerat och långsiktigt. Samtidigt är det ett mycket stort antal gäldenärer som är målgruppen för den föreslagna reformen. Kronofogden vill därför understryka vikten av att myndigheten ges frihet att utforma dess insatser på ett sådant sätt att så stor nytta som möjligt kan uppnås. Av vikt är också att myndigheten ges möjlighet att prioritera vilka gäldenärer som i första hand ska få fördjupad information och/eller bistånd med att upprätta ansökan. Den föreslagna författningsregleringen bedöms åstadkomma detta och ge myndigheten bra förutsättningar för att hantera det nya uppdraget.

3.3 Åtgärder för att fler ska beviljas skuldsanering (avsnitt 4.7.2)

Kronofogden välkomnar förslagen i denna del.

Det är angeläget att insolvenskriteriet förtydligas i lag på sätt som föreslås. Ändringarna bedöms leda till en tydligare, enhetligare och mer rättssäker prövning av om gäldenären är kvalificerat insolvent. Kronofogden delar vidare utredningens bedömning att ett tidsperspektiv om sex år framstår som rimligt samt att det valda tidsperspektivet förväntas medföra att fler

gäldenärer, och då särskilt yngre sådana, kan komma i fråga för skuldsanering. Att skuldsanering kan beviljas något tidigare än vad som är fallet i dag är ägnat att minska onödigt lidande och stärka institutets rehabiliterande funktion

Kronofogden delar bedömningen att det finns skäl att nyansera och lätta upp synen på konsumtionsskulder vid skälighetsbedömningen. Den föreslagna ändringen, dvs. att ”orsaken till betalningsproblem” i stället för ”omständigheterna vid skuldernas tillkomst” ska beaktas särskilt vid skälighetsbedömningen, förväntas leda till rimligare och bättre bedömningar samt att något fler gäldenärer kan beviljas skuldsanering.

Att fler gäldenärer än idag ska kunna komma i fråga för skuldsanering är eftersträvansvärt. Samtidigt är det av vikt att skuldsanering endast beviljas när det är skäligt. Det är som utgångspunkt inte skäligt att brottsaktiva gäldenärer eller sådana med kopplingar till grov organiserad brottslighet beviljas skuldsanering. Detta får anses följa redan av gällande rätt och den allmänna skälighetsbedömning som alltid ska göras. Som utredningen påpekar är det likväl viktigt att det framgår av lagtexten att den omständigheten att skulderna uppkommit genom brott särskilt ska beaktas vid skälighetsbedömningen. Kronofogden delar uppfattningen att den befintliga regleringen ger myndigheten tillräckliga möjligheter att hämta in utdrag ur misstanke- eller belastningsregistret när det bedöms påkallat.

3.4 Åtgärder för att förbättra skuldsaneringsförfarandets effektivitet (avsnitt 4.7.3)

Kronofogden välkomnar förslagen i denna del.

Det är viktigt att en skuldsanering inte bara medför en skuldavskrivning utan även i så stor utsträckning som möjligt leder till ekonomisk rehabilitering i en bredare bemärkelse. Det finns därför ett starkt intresse av att skuldsaneringsprocessen utformas på ett sätt som ger gäldenären rätt incitament och rimliga förutsättningar att förbättra sin situation.

En ordning med treåriga betalplaner i förening med minskade möjligheter till omprövning vid förbättrade ekonomiska förhållanden samt tidigare gallring av uppgifter om skuldsanering leder till en effektivare och mer ändamålsenlig skuldsaneringsprocess. Skuldsaneringens rehabiliterande syfte förväntas därigenom uppnås i fler fall än i dag. Detta innebär i sin tur såväl minskat lidande för den enskilde gäldenären som samhällsekonomiska vinster.

3.5 Verkan av skuldsanering i förhållande till nya exekutionstitlar (avsnitt 4.7.4)

Kronofogden välkomnar förslaget att det i lagtext klargörs att en exekutionstitel som avser en genom skuldsanering prekluderad fordran inte kan läggas till grund för verkställighet. Därigenom säkerställs att det finns en möjlighet att hindra verkställighet när gäldenären genom en skuldsanering befriats från ansvar för betalning av den fordran som begärs verkställd. Skulle sådana fordringar kunna bli föremål för verkställighet riskerar det att försvaga skuldsaneringens rehabiliterande syfte och ytterst leda till att en skuldsanering misslyckas och upphävs.

4 En ändrad avräkningsordning för konsumentfordringar

4.1 Inledning

Kronofogden instämmer i utredningens bedömningar och välkomnar förslagen i denna del.

Kronofogden konstaterar att antalet gäldenärer, liksom antalet evighetsgäldenärer, i myndighetens register fortsätter att öka trots att målinflödet nu minskar. Den nu gällande avräkningsordningen är enligt myndigheten en starkt bidragande faktor till det stora antalet evighetsgäldenärer och problematiken med överskuldsättning. Det är allt för vanligt att gäldenärer trots viss betalningsförmåga inte kan minska sin skuldbörda. De betalningar som genomförs på en skuld räcker ofta enbart till att täcka räntan eller en del av den utan att kapitalbeloppet minskar. I många fall leder betalningar alltså inte till annat än att skuldtillväxten går något långsammare, vilket i praktiken gör skulderna eviga. Avräkningsordningen för konsumentfordringar behöver därför ändras.

En ordning där betalningar avräknas på kapitalskulden före räntan har stora förtjänster. En sådan reform skulle först och främst utgöra ett viktigt skydd för konsumenten och i stor omfattning bidra till att förebygga överskuldsättning samt hjälpa redan skuldsatta att ta sig ur sin situation. Därutöver torde en ordning där de betalningar som faktiskt görs får en synlig och begriplig effekt leda till förbättrad betalningsvilja hos den enskilde gäldenären och en ökad betalningsmoral i samhället. I förlängningen handlar det om en reform som inte enbart är till gagn för

enskilda gäldenärer och som kan minska samhällets kostnader för överskuldsättning – utan om en sådan som kan ge ökad konsumtionsförmåga, bidra till ekonomisk tillväxt och en mer välfungerande kreditgivning.

4.2 En ändrad avräkningsordning bör gälla för samtliga konsumentfordringar (avsnitt 5.7.2)

Kronofogden instämmer i bedömningen att en ändrad avräkningsordning bör gälla samtliga konsumentfordringar. Behovet av ett erforderligt skydd för konsumenten gör sig i samma grad gällande beträffande konsumentfordringar som inte faller under definitionen av en konsumentkredit. Det ter sig inte heller ändamålsenligt att tillämpa skilda avräkningsordningar för olika konsumentfordringar. En sådan ordning riskerar att leda till tillämpnings- och gränsdragningsproblem.

4.3 Utformningen av en ändrad avräkningsordning (avsnitt 5.7.3)

Kronofogden välkomnar den föreslagna utformningen av avräkningsordningen för konsumentfordringar. Den valda modellen utgör en rimlig avvägning mellan parternas intressen. Därtill är den inte bara sammanhängande och logisk i teorin, utan även praktiskt möjlig att tillämpa i de olika situationer som kan tänkas uppstå.

Kronofogden delar utredningens bedömning att en ändrad avräkningsordning bör gälla både vid frivillig betalning och när betalning drivs in genom Kronofogdens försorg. En annan ordning skulle leda till tillämpningsproblem och ge parterna incitament till att agera på sätt som inte är eftersträvansvärda. Att den ändrade avräkningsordningen även gäller vid frivillig betalning är därtill en viktig faktor för att förebygga och motverka överskuldsättning.

4.4 Retroaktiv tillämpning (avsnitt 5.7.4)

Kronofogden välkomnar förslaget om att den ändrade avräkningsordningen ska tillämpas retroaktivt, dvs. även på befintliga konsumentfordringar.

Enligt Kronofogden är en sådan ordning inte bara rimlig, utan även nödvändig för att uppnå det som varit utredningens uppdrag, nämligen att minska problemet med överskuldsättning och antalet överskuldsatta. Skulle en ändrad avräkningsordning enbart träffa nya fordringar kommer befintliga

evighetsgäldenärer inte bli hjälpta samtidigt som det skulle ta mycket lång tid innan reformens positiva effekter visar sig.

4.5 Hinder mot att begränsa ett yrkande om verkställighet på sätt som innebär att den ändrad avräkningsordningen kringgås (avsnitt 5.7.5)

Kronofogden välkomnar att det införs en bestämmelse som förbjuder att ett yrkande om verkställighet begränsas i syfte att kringgå den ändrade avräkningsordningen. Förslaget är ändamålsenligt och ger myndigheten utrymme att agera när ett yrkande framstår som tveksamt, antingen självmant eller efter påpekande från gäldenären. Redan det förhållandet att ett felaktigt begränsat yrkande torde stå i strid med god inkassosed talar för att frågan i hög grad kommer att lösa sig genom självreglering och att bestämmelsen sällan kommer att behöva tillämpas. För att undvika onödig skriftväxling i frågan är det önskvärt att borgenären redan i samband med att ansökan ges in förklarar yrkanden som i och för sig skulle kunna uppfattas som ett kringgående av avräkningsordningen. Kronofogden avser att föra en dialog om frågan med berörda intressenter inför ett eventuellt ikraftträdande.

I sammanhanget ska framhållas att Kronofogden uppmärksammat förekomsten av fordringsöverlåtelser där en fordran hänförlig till ett kreditavtal styckas upp och överlåts till flera förvärvare. Kronofogden ser därför skäl att peka på att bestämmelsen kan komma att tillämpas även i sådana fall, under förutsättning att verkställigheten av den del av den ursprungliga fordran som ansökan omfattar skulle innebära att avräkning inte kan ske på föreskrivet sätt.

4.6 En juridisk persons fordran mot en fysisk person ska vid verkställighet presumeras utgöra en konsumentfordran (avsnitt 5.7.5)

Kronofogden välkomnar den föreslagna presumtionsregeln och understryker att den är nödvändig för att på ett bra och effektivt sätt hantera en ändrad avräkningsordning inom verkställighetsprocessen.

Kronofogden handlägger ett mycket stort antal verkställighetsmål. År 2025 kom det in drygt två miljoner mål, varav ungefär 800 000 var enskilda mål.

En betydande majoritet av de enskilda målen torde avse konsumentfordringar. Det är dock inte i alla situationer enkelt att avgöra om en fordran är en konsumentfordran eller inte. För att avgöra frågan krävs dessutom information som Kronofogden inte alltid har tillgång till. Ska en ändrad avräkningsordning kunna tillämpas i befintliga och nya verkställighetsmål krävs stöd av en sådan presumtionsregel som föreslagits. Att presumtionsregeln utgår från partsställningen gör det möjligt för Kronofogden att ta fram tekniska lösningar som garanterar en effektiv och ändamålsenlig hantering av frågan.

5 Absolut preskription

5.1 Inledning

I enlighet med vad som anförts ovan under de övergripande synpunkterna anser Kronofogden att absolut preskription för konsumentfordringar bör införas som ett komplement till de andra åtgärderna som utredningen föreslagit.

Enligt Kronofogden är det upprättade förslaget om absolut preskription för konsumentfordringar i allt väsentligt välavvägt, genomarbetat och ändamålsenligt. Förslaget kan därmed läggas till grund för lagstiftning.

5.2 Tillämpningsområdet (avsnitt 6.6.2)

Kronofogden delar bedömningen att ett regelverk om absolut preskription bör omfatta samtliga konsumentfordringar. På så sätt tillskapas en ordning som erbjuder ett brett och erforderligt skydd för konsumenten mot överskuldsättning.

5.3 Preskriptionsfristernas utgångspunkt (avsnitt 6.6.3)

Kronofogden instämmer i utredningens bedömning att en ordning med två preskriptionsfrister – en som löper från utgången av det året som fordran förföll till betalning och en som löper från datumet för exekutionstiteln – är lämpligast. På så sätt undanröjs de risker och svårigheter som skulle kunna uppkomma om en ordning med enbart en av fristerna hade valts.

Den föreslagna ordningen blir enkel för myndigheten att hantera. Frågan om en fordring har preskriberats utifrån fristen som löper från dagen för exekutionstiteln kan bevakas genom en teknisk lösning.

5.4 Preskriptionsfristernas längd (avsnitt 6.6.4)

Även beträffande preskriptionsfristernas längd delar Kronofogden utredningens bedömning. En ordning där fristen som börjar vid utgången av det kalenderår då fordran förföll till betalning är 20 år och den frist som börjar vid tidpunkten för exekutionstiteln är 15 år framstår som rimlig och ändamålsenlig. På så sätt uppnås en balans mellan de delvis motstående intressen som gör sig gällande. Borgenären har alltjämt goda möjligheter att utverka betalning under en så pass betydande tidsperiod att gäldenärens intresse av att bli från skulden därefter får anses ta överhanden. Samtidigt är fristerna så långa att de inte kan förväntas påverka kreditmarknadens funktionssätt i någon negativ bemärkelse.

5.5 Preskriptionsförlängning (avsnitt 6.6.5)

Kronofogden instämmer i att en ordning med absolut preskription bör innehålla en möjlighet att förlänga preskriptionstiden i fall där gäldenären medvetet försöker undandra sig betalning eller på annat sätt agerar illojalt mot borgenären. Det upprättade regelverket i denna del framstår i huvudsak som lämpligt.

Kronofogden framhåller vikten av att myndigheten uppmärksammas på det förhållandet att en talan om preskriptionsförlängning har anhängiggjorts. I annat fall riskerar ett pågående verkställighetsmål att avslutas när preskriptionstidpunkten infaller trots att frågan om förlängning ännu inte har avgjorts. Lämpligen föreskrivs en skyldighet för domstolen att underrätta Kronofogden, dels när talan om preskriptionsförlängning väcks dels när rättens avgörande har vunnit laga kraft.

En oklarhet som Kronofogden har identifierat är vad som ska gälla i fråga om verkställigheten när en talan om förlängning har anhängiggjorts men den ursprungliga preskriptionsfristen ännu inte löpt ut. Myndigheten uppfattar förslaget till 7 f § preskriptionslagen på så sätt att andra åtgärder för verkställighet än de som behövs för att säkerställa fordran inte får ske i dessa situationer. Enligt Kronofogdens mening är det mer ändamålsenligt att den begränsningen ska träda in först när den ordinarie preskriptionsfristen löpt ut och fristen är förlängd endast av den anledningen att frågan om förlängning ännu inte har avgjorts slutligt (jfr. 10 § andra stycket lagen [1982:188] om preskription av skattefordringar m.m.). Författningstexten bör justeras i enlighet med detta om regelverket införs.

5.6 Retroaktiv tillämpning (avsnitt 6.6.6)

Det råder inte någon tvekan om att ett regelverk som inför absolut preskription för konsumentfordringar skulle göra störst skillnad om det kunde tillämpas på redan befintliga fordringar. Som framkommit i utredningen finns det ett stort antal mycket gamla fordringar som alltjämt bevakas hos inkassobolagagen eller är föremål för verkställighet hos Kronofogden. De aktuella skulderna har uppkommit under en tidsperiod då avsaknaden av regler till skydd för konsumenten var bristfälligt. Behovet av en ytterligare väg till skuldavskrivning är stort. Kronofogden instämmer alltså i utredningens bedömning att en ordning med absolut preskription i första hand bör tillämpas även på redan befintliga fordringsförhållanden. Väljs inte en sådan lösning anser Kronofogden att ett regelverk som enbart gäller för fordringar som uppkommit efter ikraftträdande likväl har ett existensberättigande och kan förväntas göra skillnad. Dels skulle det utgöra en viktig framtidssäkring, t.ex. i händelse av en större ekonomisk kris liknande den som inträffade under början av 90-talet och som varit en starkt bidragande orsak till den omfattande överskuldsättningen. Dels skulle det bidra till ökad förutsebarhet, bättre kreditprövningar och en mer ändamålsenlig handel med förfallna fordringar.

Kronofogden förespråkar alltså i första hand att regelverket ska tillämpas retroaktivt och i andra hand att det ska tillämpas på fordringar som uppkommit efter ikraftträdandet.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser (avsnitt 9)

De reformer som utredningen förespråkar är angelägna och bör ur den synvinkeln träda i kraft så fort som möjligt. Samtidigt medför framför allt de föreslagna ändringarna i skuldsaneringslagen att myndigheten behöver vidta en rad olika förberedande åtgärder för att kunna hantera den nya ordningen. Det handlar om allt från att rekrytera personal till att organisera verksamheten på ett sådant sätt att den verksamhet som ska bedrivas inom ramen för den nya proaktiva rollen är skild från den vanliga ärendehandläggningen. Därutöver kommer det att krävas förhållandevis omfattande it-utveckling för att de nya reglerna ska kunna hanteras på ett effektivt och lämpligt sätt. Den utvecklingen försvåras av att det redan pågår ett omfattande projekt där det befintliga ärendehanteringssystemet för skuldsaneringar ska ersättas med ett nytt. Beroende på hur utvecklingsprojektet fortskrider samt när de föreslagna bestämmelserna ska

träda i kraft kan anpassningar av såväl det gamla som nya systemet behöva genomföras. Kronofogden framhåller därför vikten av att myndigheten ges erforderlig tid för förberedelser efter att det står klart att de nya och ändrade skuldsaneringsreglerna kommer att införas. Denna förberedelsetid bör som minst uppgå till 18 månader. Av betydelse är även att myndigheten redan när förberedelsearbetet ska påbörjas får de tidsbegränsade respektive permanenta resurstillskott som krävs för att inleda arbetet med att anpassa it-system och rekrytera personal till skuldsaneringsverksamheten.

Kronofogden bedömer att de föreslagna övergångsbestämmelserna är ändamålsenliga.

7 Konsekvenser (avsnitt 10)

Kronofogden delar i allt väsentligt den beskrivning av förslagens konsekvenser i fråga om effekter, kostnader och besparingar som utredningen har lämnat. Det är fråga om en sådan typ av åtgärder där det är närmast omöjligt att med exakthet prognostisera vilket utfall som kan förväntas. Kronofogden anser dock att de uppskattningar som utredningen har gjort utifrån underlag från myndigheten är sannolika och rimliga. Det har hittills inte framkommit något som ger Kronofogden anledning att göra andra överväganden i dessa delar än de som redovisats i betänkandet, med undantag för vad som gäller myndighetens kostnader för anpassningar av it-systemen.

I denna fråga tillägger Kronofogden att det efter ytterligare analys, och med hänsyn tagen till allmänna prisökningar, blivit tydligt att kostnaderna för anpassning av it-system kommer att hamna i den övre delen av det spann som tidigare angetts och möjligen även överstiga det något. Kostnaderna för anpassningar av it-systemen bedöms således i dagsläget uppgå till 15–18 miljoner kronor, varav 7–9 miljoner kronor är hänförligt till förslagen om nya och ändrade skuldsaneringsregler och 8–9 miljoner kronor är hänförligt till förslaget om en ändrad avräkningsordning. När det gäller kostnaden för att anpassa it-systemen efter en ordning med absolut preskription bedöms den alltjämt som låg och förväntas rymmas inom befintliga ramar.

Under flera år har antalet ansökningar inom skuldsaneringsverksamheten kontinuerligt ökat utan motsvarande resurstillskott. Det har fått till följd att skuldsaneringsverksamheten är ansträngd och handläggningstiderna mycket långa. Enligt myndighetens prognoser förväntas de bli ännu längre och närmast dubbleras till år 2028. Även övriga delar av Kronofogdens kärnverksamhet är ansträngd, vilket medför att förutsättningar för en

omfördelning saknas. Kronofogden framhåller därför avslutningsvis att tillgången till erforderliga resurser från och med ovannämnda tidpunkt är en förutsättning för att myndigheten ska kunna hantera och genomföra utredningens angelägna förslag om nya och ändrade skuldsaneringsregler.

Det här beslutet har fattats av rikskronofogde Cecilia Hegethorn. Verksjurist Johan Alnebo Karlströms har föredragit ärendet. I den slutliga handläggningen har även biträdande rikskronofogde Mats Bengtsson, rättschef Solmaz Vikström, verksamhetsdirektör krav- och betalningsavdelningen Tomas Höglund, verksamhetsdirektör överskuldsättningsavdelningen Kristin Alm, utvecklingsdirektör Daniel Jonsson, verksamhetsstödsdirektör Marie Olausson, it-direktör Annika Steffner och tf. verksamhetsdirektör verkställighetsavdelningen Pernilla Jonsson deltagit.